

Гетьманчук Микола,
Малик Ірина

Національний університет “Львівська політехніка”

**НОВІ ЗДОБУТКИ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ
У ВІЙСЬКОВИХ ВНЗ УКРАЇНИ**

*Політологія / За заг. редакцією В.Ф.Смолянюка:
Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 446 с.*

© Гетьманчук М., Малик І., 2003

Гуманітарна освіта є вагомою та органічною ланкою навчального процесу у вищих військових навчальних закладах України. Докладна і глибока поінформованість курсантів військових ВНЗ у царині політичної науки допомагає їм належно опанувати свою професію. Адже завдання вищої військової школи на сучасному етапі розбудови незалежної Української Держави полягає у підготовці не просто офіцерів для різних родів військ, а й у формуванні національної воєнної еліти, котрій не властивими будуть віджилі стереотипи мислення і котра здатна розв'язувати складні проблеми оборони держави, забезпечувати її національну безпеку. Крім того, політичні знання, культура політичної поведінки потрібні кожній людині, незалежно від професії, статусу чи віку. Адже молоде покоління, яке найбільше відкрите для впливів, може стати об'єктом політичних маніпуляцій.

Із цим завданням успішно справилися авторські колективи Військового інституту та Інституту гуманітарних і соціальних наук Національного університету “Львівська політехніка” – опубліковано підготовлений підручник “Політологія”, появу якого передувала праця авторського колективу над написанням навчального посібника (Політологія: Навчальний посібник для курсантів вищих військових навчальних закладів. – Львів: Військовий інститут, 2000. – 260 с.).

“Політологія” для курсантів вищих військових навчальних закладів, органічно поєднує у собі теоретичні засади цієї науки, вивчення основ побудови демократичного суспільства, аналіз соціально-економічних й політичних перетворень від початку 90-х рр. ХХ ст., особливості утворення та функціонування інститутів державного управління сучасної України, особливостей трансформаційних процесів, визначення геополітичного статусу нашої країни серед інших держав. У цьому навчальному посібнику вперше зроблена спроба проаналізувати та визначити місце Збройних сил України в системі органів державної влади.

Структура підручника базується на системному методі, який охоплює основні сфери політичного процесу і пов'язує частини політичної системи. Розділи підручника побудовані в логічній послідовності – від фундаментальних методологічних проблем політології до особливостей становлення демократії в Україні.

Підручник складений з урахуванням особливостей викладання цього предмету курсантам. Тому особливу увагу приділено правовому регулюванню процесу забезпечення обороноздатності України та розбудови Збройних сил України, розглянуто проблему управління нашими Збройними Силами у визначенні сучасних орієнтирів військового будівництва. Заслужовують на увагу розділи, присвячені визначенню основних напрямків зовнішньої політики України (насамперед, визначаються головні принципи та пріоритети). Аналізуються взаємовідносини між Україною та Співдружністю незалежних Держав. Водночас проводяться паралелі стосовно геополітичної стратегії та сценарії її розвитку. Особливу увагу присвячено взаємовідносинам між нашою державою та країнами НАТО, ЄС і міжнародними організаціями – всесвітніми, загальноєвропейськими, регіональними. Проаналізовано складні європейські інтеграційні процеси та участь в них України. Чітко визначені українські зовнішньополітичні інтереси, проведено паралелі між ними і такими ж інтересами Західної Європи. Подібне порівняння дозволяє зробити висновок: суттєвих розбіжностей між інтересами західноєвропейських країн і України немає, хоча, безумовно, окремі проблеми були, є, і залишатимуться надалі. Аналіз відносин Україна – країни Європи дає можливість авторам стверджувати: українська політика стосовно держав Західної Європи та європейських інституцій є занадто широкою та неструктурованою, щоб бути ефективною. Пропонується також низка пріоритетних напрямків, які зможуть забезпечити інтенсивність підходу до розв'язання цієї проблеми.

Значна увага приділена аналізу побудови відносин між Україною і США (в цьому контексті виділено етапи розвитку українсько-американських відносин, визначено основні напрямки співпраці між обома державами на сучасному етапі).

Розглядаючи розвиток взаємовідносин між Україною та міжнародними організаціями, основний акцент зроблено на побудову й розвиток взаємозв'язків з ООН, з її основними інституціями – Генеральною Асамблеєю (ГА), Радою Безпеки (РБ) і Секретаріатом; спеціалізованими, допоміжними органами – Економічною і Соціальною Радою (ЕСР) та Міжнародним Судом (МС). Автори підручника виділяють співпрацю України зі Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Всесвітньою торговою організацією, Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародним Агентством з атомної енергії (МАГАТЕ), Міжнародною організацією праці (МОП).

Проте значне місце автори підручника відводять аналізу та перспективам розвитку регіональної політики України – особливостям побудови україно-польського міждержавного співробітництва, значенню україно-російських та україно-румунських міждержавних взаємовідносин у зміцненні європейської безпеки, співробітництву України і Туреччини.

Завершальним є розділ підручника, який розглядає національну безпеку і військову політику (виводяться поняття та структура національної безпеки України, система її забезпечення, вказуються пріоритетні напрямки військової політики). Саме цей розділ допоможе молодим курсантам визначити сутність, мету, основні засоби реалізації військової політики України.

Кваліфікований авторський колектив, багата джерельна база, підтримка Міністерства оборони України, Британської Ради, Ланкастерського університету (Великобританія), фінансування написання посібника Міністерством закордонних справ Сполученого Королівства – всі ці фактори сприяли реалізації проекту. Підручник стане вагомим доповненням до вже опублікованої літератури, допоможе визначити роль та місце Збройних сил в системі розбудови молодого Української Держави.

Харченко Вальтер

Національний університет “Львівська політехніка”

*Михайло Дзера. Політологія: Навч. посібник. – Львів:
Вільна Україна, 2002. – 276.*

© Харченко В., 2003

Широка палітра навчально-методичної літератури з курсу політології збагатилася ґрунтовним навчальним посібником Михайла Дзери. Посібник призначений для використання студентами у процесі підготовки до семінарських занять з політології і є успішною спробою системного підходу до розв'язання актуальних проблем методичного забезпечення навчального процесу.

Рецензоване видання складається з 13-ти розділів, а також додатків, у яких подано теми доповідей, рефератів, питання для підготовки до іспиту та бібліографічний покажчик (підручників, навчальних посібників, довідкових видань). У кінці кожної теми вміщено завдання для самостійного опрацювання, запитання для дискусії та література. Така структура дозволила авторові в повному обсязі реалізувати поставлені дидактичні завдання.

У розділі I “Предмет та еволюція науки про політику” дається характеристика процесу становлення й розвитку політичної науки, визначається предмет політології, характеризуються її функції, методи, категорії. Значна увага приділена висвітленню взаємодії політології з іншими суспільними науками.

Тема 2 присвячена аналізу політичної думки Стародавньої Греції і Стародавнього Риму, епохи Відродження, політичних концепцій ХХ ст. та сучасних соціально-політичних теорій. Автор глибоко розкриває зміст політичних доктрин лібералізму, консерватизму та соціал-демократизму, всебічно аналізує концептуальні засади марксизму та фашизму.

Значний інтерес студентів, безумовно, викличуть матеріали теми 3 “Становлення і розвиток політичних ідей в Україні”. Тут показані основні етапи історії розвитку політичних знань, політичної думки, відзначені їх особливості та характерні риси, названі основні представники.

В темі 4 ґрунтовно аналізується поняття політичної системи суспільства, тенденції її розвитку. З використанням схем і логічних завдань розкриваються методологічні підходи до вивчення її структури, нормативної, комунікативної, ідеологічної та культурної підсистем. Дається класифікація політичних систем, аналізуються їх функції та фактори ефективності.